

UNGA I ÖKNEN

VÄSTSAHARA

De har bott hela sitt liv i flyktingläger

– Berätta om Västsahara! Ingen känner till oss!

Vi har ju rätt till vårt land!

De västsahariska ungdomarna i flyktinglägret nära Tindouf i den algeriska Saharaöknen är upprörda men luttrade. Här är de födda och här har de bott i hela sitt liv. Deras föräldrar flydde hit, när Marocko ockuperade Västsahara 1975.

Nu föds nya generationer och frustrationen ökar över att ingenting händer. Hur länge ska de bo i flyktinglägret? När ska de kunna återvända till hemlandet – som de aldrig sett?

– Vi vet att vi har rätt till en folkomröstning och till ett självständigt Västsahara enligt FN-beslut, men FN är svagt och det finns för mycket politik och för många intressen i Västsaharas råvaror. EU gör heller ingenting. Men varför agerar inte omvärlden? Varför bryr sig ingen? Vi har ju rätten på vår sida.

Cirka 160 000 västsahariska flyktingar bor på algerisk mark i en steril öken utan möjlighet att försörja sig. De är helt beroende av internationellt bistånd. Mat får de från FN:s World Food Programme; linsor, bönor, ris, mjöl och socker. Från bland annat spanska organisationer kommer ibland och oregelbundet andra matvaror.

– Vi får så pass mycket att vi inte svälter ihjäl, men vi blir inte heller starka, säger en västsaharier ironiskt.

Det finns bassjukvård och skolor i lägret. Alla barn går minst sex år i skolan. Därefter kan många fortsätta i Algeriet och en del får stipendier från andra länder. Men när ungdomarna kommer tillbaka med en utbildning väntar ofta sysslöshet.

Klimatet och livet här är hårt med sommarheta på 50 grader och vintrar med ibland minusgrader.

Tomaterna i detta växthus, som har finansierats av en spansk organisation, räcker kanske till sjuka och svaga.

Livet i flyktinglägret är hårt. Klimatet, bristen på mat och vatten – allt är svårt och sanden yr ständigt.

.....

Manana, 19 år:

”Jag skulle vilja utbilda mig till journalist och berätta om oss och vårt land för hela världen. Nu finns varken skola eller jobb för mig.

Jag går till våra tre getter och två killingar i utkanten av flyktinglägret och ger dem vatten och foder varje morgon. Sen går jag hem och dricker te och äter bröd. Lunchen som jag lagar till familjen består av ris, bönor och linser. Ibland får vi pasta av biståndsorganisationer.

Jag vill först och främst ha ett självständigt Västsahara. Men allt beror på Marocko. Vill de ha fred? Vill de ha krig? Vi är beredda på allt.

Min pappa är sjuk. Han har hjärtproblem och vi är väldigt oroliga. Här finns varken medicin eller läkare så att det räcker.”

.....

Mohamed, 25 år:

”Jag är född i den ockuperade delen. 2004 ordnade några kamrater och jag små manifestationer för självständighet där. Vi visade Västsaharas flagga. Den marockanska polisen letade efter oss och fick tag på några kompisar som under tortyr uppgav mitt namn. Jag förstod att jag måste fly.

Här arbetar jag gratis för anhörigorganisationen AFA-PREDESA, som rapporterar om alla försvunna och fängslade västsaharier.

2011 skulle jag ha fått följa med på UNHCR:s resa till ockuperat område för att träffa mina släktingar. Men FN strök mitt namn från listan. Marocko hotade med att gripa mig. Jag ville ändå resa. Jag hungerstrejkade i 30 dagar för att få åka, men det hjälpte inte.”

.....

Miriam, 22 år:

”Jag skulle vilja se havet och träffa mina släktingar som bor i den ockuperade delen av Västsahara. Jag var i Spanien som barn en sommar. Underbart! Många västsahariska barn blir bjudna till spanska familjer varje sommar.

Jag är gift och har bott i flyktinglägren i hela mitt liv. På dagarna städar jag, lagar mat och tar hand om getterna. På kvällarna träffar jag mina vänner.

Mina idoler är Sultana Khaya och Aminatou Haidar. Båda bor i den ockuperade delen av Västsahara och protesterar mot Marockos ockupation. Sultana fick sitt ena öga utslaget av en marockansk polis. Aminatou satt fyra år i ett hemligt marockanskt fängelse på 80-talet. 2009 hungerstrejkade hon på Lanzarotes flygplats efter att ha fått ett människorättspris i USA.

Sultana och Aminatou är mina förebilder.”

.....

Nejla, 22 år:

”Jag har gått i skola sex år i flyktinglägren. Sedan fick jag åka till Algeriet för att fortsätta skolan, men jag var tvungen att sluta, eftersom min mamma, som var gravid, behövde min hjälp. Jag har åtta syskon. Nu läser jag engelska i lägret. Jag älskar det! I framtiden skulle jag vilja studera politik, inte blir lärare eller tolk.

Mina hjältar är Nelson Mandela och profeten Moham-med.

Till alla svenska ungdomar vill jag säga: Var tack-samma för det ni har. Var inte ledsna över det ni inte har eller deprimerade för enkla saker. Jämför med mig: Jag kan inte fortsätta studera, inte dricka mjölk eller äta grönsaker varje dag. Om ni kan göra något för oss, så gör det.”

.....

Learousi, 31 år:

”Jag hatar öknen! Livet i flyktinglägret är svårt, men vi kan i alla fall säga och tycka vad vi vill här.

Jag är född i den ockuperade delen av Västsahara. Jag hade släktingar som suttit 15 år i hemska hemliga marockanska fängelser. Vi ungdomar ville sprida information om det som hände. Men den marockanska poli-sen hade ögonen på mig. De ville att jag skulle spionera på mina kompisar. Jag förstod vad som väntade om jag sa nej. Jag lyckades fly över den radarövervakade muren för att ta oss till flyktinglägren i Algeriet. Vi gick hela natten i öknen där vi visste att det fanns minor. Men vi klarade oss.

Hur lång tid ska det ta innan FN ger oss vår rätt till självbestämmande och självständighet?”

.....

Memona, 24 år:

”På förmiddagarna jobbar jag gratis i en skola för intel-lektuellt funktionshindrade barn. Vi är det enda flykting-läger i världen som har en sådan skola! Alla barn är olika men vi försöker lära dem att gå, sitta och äta bättre. De lär sig att räkna, läsa och skriva lite och de får arbeta praktiskt med slöjd. Detta är ett viktigt arbete, tycker jag.

På eftermiddagarna är jag på ett litet bibliotek, som en spanjor har startat åt oss. Tyvärr är nästan alla böcker på spanska.

Jag har också varit med i en spansk film ”Tears of sand”, som handlar om oss. Jag gillade inte manuskript-et så jag pratade med regissören. Han lyssnade på mina åsikter och ändrade en del.

Jag fick polio som barn och ingen vet varför. Vår livssi-tuation tvingar oss att bli starka, men jag tycker att jag är en svag människa. Alla kan egentligen göra mer.”

Sidi Ahmed, 27 år:

”Jag kom till flyktinglägren i november 2010. Jag lyckades fly hit från den ockuperade delen av Väst-sahara. Där hade västsaharier upprättat ett fredligt protestläger, Gdeim Izik. Vi protesterade mot diskrimi-neringen av oss västsaharier, arbetslösheten, bostads-lösheten och stölden av våra naturresurser. Men efter en månad stormade marockansk militär lägret och en klappjakt på västsahariska aktivister startade. Flera hundra personer fängslades och misshandlades. Jag kom undan för att jag inte var i lägret just då.

Fortfarande, ett år senare, sitter 23 av mina kom-pisar i ett fängelse utanför Rabat, utan rättegång och under mycket svåra förhållanden. De har precis tvingats avsluta en hungerstrejk efter 43 dagar.”

Sabar, 26 år:

”Jag jobbar på vår radiostation, som spanska orga-nisationer har finansierat. Det är så viktigt att infor-mera alla här i flyktinglägren, i ockuperat område och i omvärlden. Vi har också en webbsida, men nu pågår ett elektroniskt krig. Marockanerna försöker hacka den och störa våra sändningar.

Det är svårt att få information från ockuperat område. Den som lämnar information kan blir gripen där. Allt är övervakat. Marockanerna försöker på alla legala och illegala sätt stoppa information. Västsahari-erna är avlyssnade och kan bara ringa korta samtal. De måste byta nummer hela tiden.

Vi har i alla fall brutit den tysta muren. Vi gör så gott vi kan.”

Sultana, 30 år:

”Jag bor i den ockuperade delen av Väst-sahara, men jag besökte flyktinglägren 2011 tillsammans med 50 andra. Det var fantastiskt att träffa släktingar för första gången. Jag grät glädjetårar, men vi visste inte vad som skulle hända när vi kom tillbaka. Två år tidigare hade sju människorätsaktivister fängslats och hotats med dödsstraff när de återvände från flyktinglägren.

Jag studerade på universitet i Marrakech 2007. Poli-sen stormade in en dag när vi informerade om Västsa-hara. De var brutala. En polis slog ut mitt öga, sparkade mig och gav mig ingen vård. Sedan dömdes jag till fängelse. Senare lyckades jag ta mig till Spanien där jag fick ett konstgjort öga.

När jag återvände till Väst-sahara, försökte en marockansk polis slå ut mitt andra öga också. Vi måste fortsätta protestera tills okkupationen upphör.”

AFRIKAS SISTA KOLONI

Väst-sahara var en spansk koloni som skulle ha avkolonise-rats redan i slutet av 60-talet. Västsaharierna har enligt FN-beslut 1966 rätt till självbestämmande och självständighet. Men spanjorerna genomförde aldrig någon folkomröstning.

I stället ”sålde” Spanien kolonin till Marocko i ett hemligt och illegalt avtal 1975. Spanjo-rerna behöll delar av vinsten från fosfatindustrin samt fiske-rättigheter.

När marockanska styr-kor marscherade in i Västsa-hara flydde stora delar av den västsahariska befolkningen till Algeriet, där den västsahariska befrielseörelsen Polisario upp-rättade flyktingläger.

I sexton år pågick ett ställ-ningskrig mellan Marocko och Polisario.

1991 accepterade båda parter en FN-ledd fredsplan med vapenvila. Året därpå skulle folkomröstningen om Västsa-haras självständighet äntligen äga rum. Den förhindrades dock av Marocko, som sedan 2004 helt vägrar att acceptera ett själv-ständigt Väst-sahara.

Frankrike med vetorätt i FN stöder sin tidigare koloni Marocko. EU har gett Marocko avancerad status och stort bistånd.

Väst-sahara är fortfarande ett icke-självsty-rande område, som ska avkoloniserats enligt FN. Marocko har inte rätt till Väst-sahara. Därför finns FN-styrkor på plats med uppgiften att avkoloni-sera området.

I flyktinglägren i Algeriet väntar västsaharierna på folkomröstningen, alltmer frustrerade.

I den ockuperade delen av Väst-sahara förföljs och fängslas deras släktingar, om de förespråkar ett själv-ständigt Väst-sahara.

VÄSTSAHARA

På FN:s lista över självstyrande områden som ska avkoloniseras finns ett stort kvar: Västsahara. Denna spanska koloni är i dag till 70 procent ockuperad av Marocko. En stor del av befolkningen bor sedan 1975 i flyktingläger i Algeriet i väntan på en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Den FN-ledda folkomröstningen har emellertid stoppats av Marocko.

Västsahara är ett ökenland, hälften så stort som Sverige. Naturtillgångarna är stora. Förutom mycket rika fiskevatten finns här fosfat, järn, koppar, uran – och troligen olja.

Foldern är producerad i september 2012

av tidskriften Västsahara/Föreningen Västsahara

E-post: vastsahara@brevet.nu **Hemsida:** www.vastsahara.net

Text: Lena Thunberg **Bilder:** Ulla-Karin Karlson och Lena Thunberg

Form: Ulla-Karin Karlson

Detta material är helt eller delvis finansierat av Sida, Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvaret för innehållet är uteslutande författarens.